

PER UNA NORMATIVA DE TRIA I ELIMINACIÓ. ELS ARXIUS DE L'ADMINISTRACIÓ MUNICIPAL

Joan Boadas / Pere Puig

És un fet evident que l'augment experimentat en els darrers anys en la producció documental de les administracions locals, ha provocat no únicament la saturació dels seus arxius sinó també la de les mateixes dependències que gestionen els afers administratius.

Aquesta realitat, i la constatació que no tota la documentació generada ha de tenir valor per als futurs investigadors i que, per tant, s'ha de procedir a la seva tria, ha motivat que la majoria de països occidentals s'ocupessin obertament d'aquest tema i dictessin tota una sèrie de mesures per tal de regular els processos d'avaluació i evitar destruccions irresponsables.

Possiblement, preocupacions més imminents i necessitats més primàries, han estat les causes que han impedit de poder comptar al nostre país amb una reflexió sobre el particular, que es tradueix en unes normes de tria i eliminació de la documentació municipal.

Pel que fa a l'Estat espanyol, un intent d'aproximació al problema va tenir lloc el setembre de 1981, data en la qual es va celebrar a Peníscola un *Seminario de Expurgo de Archivos Locales*, organitzat per l'Institut de Estudios de la Administración Local. Tot i que es va elaborar una «relació de lligalls i llibres» presumptivament eliminables, les sessions no varen tenir continuïtat i aquella relació cal considerar-la com a un primer acostament que, si bé no analitzava la documentació municipal en el seu conjunt, evidenciava l'existència del pro-

blema que suposava per a les administracions locals la conservació total de la documentació generada, i en proposava l'eliminació de diverses sèries.

Dos anys més tard, a les *II Jornadas de Archivos Municipales* (Mostoles, 1983), el *Grupo de Trabajo de Archiveros de Madrid*, va fer públic un projecte de *Manual de expurgos de Archivos Municipales* que abraçava el conjunt de documentació municipal prenent com a referència els quadres de classificació presentats a les *I Jornadas* celebrades a Alcobendas (1982) confeccionats pel mateix col·lectiu. El total de sèries documentals que es proposen com a eliminables s'acosta al 28%.

El mateix Grupo de Trabajo de Archiveros de Madrid presentava l'any 1988 un *Manual de Tipología Documental de los Municipios* (Comunidad de Madrid: Consejería de Cultura, 1988, 200 p.), on analitzava exhaustivament 51 sèries documentals i en proposava l'eliminació de tres (en dos casos amb mostreig previ). Quedaven sense definir, però, les sèries de manaments d'ingrés i de pagament, i els expedients d'obra menor a la via pública i en propietat particular. El reduït nombre de sèries considerades com a eliminables vindria motivat, principalment, pel fet que aquelles que s'analitzen constitueixen les sèries més importants del conjunt de documentació municipal i, també, perquè en haver fraccionat l'estudi de les diferents sèries en distints arxius municipals, es dificulta la possibilitat de poder-ne tenir una visió de conjunt.

Fora del marc dels arxius municipals, però dintre de l'àmbit de les corporacions locals, cal també fer referència a la proposta d'eliminació indicada per Antonia Heredia Herrera, pel cas de la Diputació de Sevilla (*Manual de fondos de las Corporaciones Locales*; Sevilla: Diputació, 1980), que considera com a eliminable poc més del 7% de les sèries estudiades.

Críteris generals de tria i eliminació

— El fet que una documentació pugui ser eliminada, no n'exclou la seva correcta classificació i ordenació.

— La classificació del fons documental (o com a mínim la secció corresponent), és una condició prèvia a l'aplicació de qual-sevol procés de tria i eliminació. En aquest sentit, el fet que en aquests moments els arxius municipals catalans no disposin d'un quadre de classificació comú, dificulta l'aplicació d'una taula d'eliminació de documents.

— No es pot aplicar d'una manera mecànica una taula d'eliminació sobre un fons documental: una sèrie documental eliminable en un arxiu municipal pot no ser-ho en un altre, pel fet de no haver-se conservat la documentació que ho faci possible.

— Cap eliminació no podrà ser feta sense la presència de l'arxiver.

— En els llistats de transferències de les oficines productores a l'arxiu, caldria que s'hi consignés el termini de prescripció dels documents, d'acord amb la vida activa que els reconegui la legislació vigent.

— El document original ha de ser conservat amb preferència a la còpia.

— Com a regla general es poden eliminar els duplicats, llevat si algun d'ells porta anotacions particulars que aconsellin

la seva conservació permanent.

— Els documents de treball, còpies, documents impresos, etc., que guarden els funcionaris (el que hom ha anomenat «documents perifèrics»), poden ser en general eliminats, sobretot quan fan referència al seu domini particular d'interès o coneixement.

— Les fitxes de treball, els llibres auxiliars i els esborranys previs a la confecció dels llibres oficials, són eliminables quan aquests s'han conservat.

— Cal portar un fitxer o llistat de la documentació eliminada on, a més, s'hi anotarà la signatura dels espècimens que s'hagin conservat. També, cal deixar constància escrita de les raons que han aconsellat l'eliminació d'una determinada sèrie documental.

— El tractament informàtic no estalvia la conservació a llarg termini, sota forma de paper, de documents considerats com a prova legal. Els llistats d'explotació definitiva han de ser conservats. Quan s'han utilitzat codis és imprescindible guardar-ne la clau.

Aproximació a una taula d'eliminació de documents municipal

Som conscients que la proposta d'una taula d'eliminació de documentació municipal ha de ser el resultat d'una reflexió conjunta entre arxivers, administrativistes i investigadors. Per aquest motiu, el que aquí es proposa és únicament una aproximació amb l'ànim que serveixi de punt de partida per tal d'iniciar una discussió que acabi amb una redacció definitiva d'unes normes de tria i eliminació.

Des d'un principi, aquesta taula d'eliminació ha estat pensada per a aquella

documentació generada a partir de 1940, és a dir, el que hom anomena dins el model arxivístic francès, arxius contemporanis (vegeu, seguint aquest criteri, la taula d'eliminació de documentació municipal contemporània que proposa, d'ençà de 1985, el Centre de Formation des personnels communaux. Delegation Languedoc-Roussillon). Matisant encara aquesta afirmació, el que s'ha analitzat ha estat, bàsicament, la documentació que genera actualment un Ajuntament. És possible, doncs, que sèries documentals que s'hagin deixat de produir a partir de la data esmentada, hagin de ser objecte d'una anàlisi acurada abans de decidir la seva eliminació.

D'altra banda, la documentació anterior a 1940, no necessàriament és ineliminable. La necessitat d'establir una data per sota de la qual no s'autoritzi cap destrucció (1660, Gran Bretanya; 1830, França; 1848, Dinamarca; 1870, Itàlia) no es pot improvisar tan fàcilment. Certament que la relativa antiguitat de la documentació anterior a 1940 i les especials circumstàncies viscudes al nostre país, farien difícil l'aplicació d'una taula d'eliminació general, però això no hauria de ser obstacle perquè cada arxiu, amb l'autorització dels organismes competents, proposés l'eliminació d'aquella documentació que o bé fos duplicada, o bé continguda en un altre document o que no posseís cap interès històric evident. (Vegeu en aquest sentit, Blaquièrre, Henri: *Conseils pour le tri et le classement des archives anciennes des communes*. Archives de la Haute-Garonne, 1966).

En la taula adjunta no s'ha fet constar la vigència administrativa de la documentació que es proposa eliminar, ja que com a norma general aquesta és de cinc anys. Com a mesura de precaució, caldria estudiar la possibilitat de conservar la documentació

durant un període de 5-10 anys després de la pèrdua de l'esmentada vigència.

Cal tenir en compte, també, que quan s'indica que una sèrie documental és de *custòdia permanent* això no exclou que se li hagin d'aplicar els criteris generals de tria i eliminació que s'han esmentat. D'altra banda, quan s'indica que una sèrie documental és *eliminable*, cal conservar uns espècimens per tal de respectar el valor de testimoniatge del document.

El criteri d'aplicar un mostreig cronològic, que es concreta en la conservació dels anys acabats en 0 i 5 a partir de 1940, és arbitrari. De tota manera, el que es proposa generalment és eliminar una documentació que ja es troba inclosa en d'altres sèries documentals recapitulatives i, per tant, la informació de la documentació que s'elimina ja hi queda compresa. En síntesi, es tracta d'eliminar documentació, però no informació. Amb tot caldria respectar la importància dels esdeveniments locals en l'elecció del criteri cronològic del mostreig (conservar aquells anys que hagin estat sotmesos a situacions econòmiques, socials o polítiques particulars).

Joan BOADAS I RASET
Arxiver Municipal de Salt

Nota. El quadre de classificació de documentació municipal que s'ha adoptat, és el proposat en la ponència de Josep Matas i Balaguer *Les normes bàsiques de classificació dels Arxius Municipals de Catalunya*. Quan les diferents sèries documentals que integren una determinada entrada han estat considerades de custòdia permanent, no s'especificuen en el text.

SECCIÓ 1. ADMINISTRACIÓ GENERAL LLOC D'OBSERVACIÓ: ARXIU MUNICIPAL DE SALT

1.1.— PRIVILEGIS, FRANQUÍCIES, OBSERVANCES,... CUSTÒDIA PERMANENT